

KOMMUNUVAL 2012

Ein sólskinssøga við skuggasíðum

Elin N. W. Tausen*Valevni á lista E til býráði í Tórshavnar kommunu*

Tað, at dagstovnasøkið er lagt út til kommunurnar, verður ofta lýst sum ein sólskinssøga, og sum verandi ein fyrimynd fyri onnur øki, sum ætlandi verða lögð út til kommununar at umsita.

Stór framstig eru hend tey seinastu 12 árini. Framstig, sum vit als ikki skulu síggja burtur frá. Ansingartørvurin

er nøktaður, økið er bygt út við dagfærdum stovnum osfr. Men tað veldst um eygað ið sær, tí dagstovnasøkið er fyri meg meira enn ansingartørvur og bygningar. Tí talan er eisini um eitt øki, sum skal hava eitt innihald, sum er álagt við lóg. Ansingarøkið er ein tann størsti útreiðsluposturin hjá kommununi. Men velja

vit at síggja økið sum eina útreiðslu ella eina iløgu í okkara egnu framtíð?

Vilja vit raðfesta rættindini hjá børnunum til at vera í einum umhvørvi, sum er mennandi og lærandi? Eitt umhvørvið, sum samstundis er merkt av umsorgan, tryggleika og nærverandi starvsfólkum, sum hava orku at

vera til staðar? Starvsfólk, sum førleikamenna og útbúgva seg fyri at alla tíðina at kunna betra um læriumhvørvið hjá børnum? Ja. Sjálvandi vilja vit tað! Tíðin er komin til at raðfesta innihaldið børnum at frama, tí vit hava sum samfelag ikki ráð til annað ... Børnini eru okkara framtíð!

Gunvá við Keldu*Forkvinna**Kommunusamskipan Føroya*

Kjak

Viðmerkingar frá KSF til løgtingsfíggjarlógin 2013

Í uppskotinum til fíggjarlóg fyri 2013 gera landsmyndugleikarnir seg enn einaferð inn á kommunala geiran. Gjörðar avtalur verða brotnar, vanligar hoyringsmannagongdir verða settar til síðis, og enn einaferð leggur landsins fíggjarlóg upp til, at eykarokning verður send kommununum.

Fyrri partur

Í samband við fíggjarlóguppskotið, sum var til viðgerðar í farnu viku, gera fleiri viðurskifti seg galdandi, sum Kommunusamskipan Føroya vil átala. Millum annað verða eykaútreiðslur lagdar á kommunurnar á barnaverndarøkinum, útreiðslurnar hjá kommununum til rentustuðul vaksa og vanligar hoyringsmannagongdir verða broyttar.

Tingmál nr. 36, 38 og 41

Tingmál nr. 36 "Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um landsskatt og kommunuskatt" og tingmál nr. 38 "Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um stuðul til rentuútreiðslur av lánum" hava fíggjarliga ávirkan á kommunurnar. Tingmál nr. 36 leggur upp til, at ávísar forsorgarveitingar gerast skattskyldugar við tí úrsliti, at kommunurnar samantlagt fáa eina meirinntøku á 7,7 mió. kr. Fyri at viga upp ímóti hesari meirinntøku hjá kommununum, verður sam-

bært tingmálið nr. 38 gjörðar broytingar í rentustuðulslógin. Sambært uppskotinum økist kommunurnar partur av stuðulinum til rentuútreiðslur við 2,5% ella 8,75 mió. kr. Kommunurnar missa samanlagt ein góða millión krónur orsakað av hesum báðum uppskotunum.

Hóast inntøkur og útreiðslur nærum javnviga fyri tann samlaða kommunala geiran, so er eingin trygd fyri, at hetta ger seg galdandi, tá ið talan er um tær einstøku kommunurnar. Sannlíkt koma nakrar kommunur at missa meir og aðrar minni.

Stuðulin til sethúsarentur er seinastu árini minkaður úr 40% í 2009, og eftir ætlan verður hann 36% í 2013 og 35% í 2014. Sama tíðarskeið er landsins partur minkaður úr 27 niður 19,5, ímeðan kommunurnar partur er vaksin úr 13% uppi 15,5%. Hetta er eisini greitt brot á gjörðar avtalur. Tá ið farið var undir at niðurlaga rentustuðulin í 2009, varð avtalað, at stuðulin skuldi minka bæði hjá landi og kommunum. Hetta sæst eisini í nú avtiknu løgtingslóg nr. 171 frá 22. desember 2009,

har ásett var, at útreiðslubýtið av rentustuðlinum í 2014 skuldi verða ávíkavist 23% og 12% fyri land og kommunur í staðin fyri 19,5% og 15,5%, sum fyriliggjandi uppskot leggur upp til.

Samstundis verður annað løgtingsmál lagt fram, løgtingsmál nr. 41/2012, "Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um lønhæddaravgjald". Hetta uppskotið mælir til at hækka lønarhæddaravgjaldið fyri tryggingar-, banka-, spari-kassa og fíggjarvirksemi og serligar elektroniskar tænastur úr 10% upp í 12%.

Sambært viðmerkingunum til uppskotið er endamálið við ætlaðu hækkingini at útvega inntøkur til at fíggja eina óvæntaða hækking í útreiðslunum til rentustuðul í 2013. Rentustuðulin er ein óbeinleiðis stuðul til peningastovnarnar, og tí verður hildið meira hóskað at hækka lønhæddargjaldið enn at hækka aðrar skattir og avgjöld ella lækka sjálvan rentustuðulin.

Meirinntøkurnar á 6 mió. kr. fella burturav**Í landskassan**

Sum sæst er uppskotið fyrst og fremst ætlað at kompensera fyri øktu útreiðslurnar til rentustuðul í 2013. Tað er tí átaluvurt, at allur hesin peningur skal falla í landskassan, samstundis sum ein alsamt størri partur av útreiðslunum til rentustuðul verður lagdur til kommunurnar. Av tí at kommunurnar eiga ein alsamt vaksandi part av rentustuðlinum átti um ikki øll, so í øllum førum ein partur av hesum inntøkum, at fallið í kommunukassarnar.

Hoyringsmannagondir

Í samband við tingmál nr. 36 og 38 verður brot eisini framt á allar vanligar fólkaraðisligar mannagongdir í samband við hoyringar. Hoyringsfreistin er ásett at vera 10. oktober. Men samstundis fara málini til 1. viðgerð í løgtinginum dagin fyri, tann 9 oktober. Við øðrum orðum víðgæra løgtingslimir uppskotini uttan at hava kunnleika til, hvat hoyringspartarnir meina um málið.

Endamálið við hoyringum er at geva løgtinginum eitt

Levi Mørk*valevni*

Nýtt lív skal laðast í miðbýnum

Um Havnin skal vera ein kreativur og litfagur býur í framtíðini, har skapandi virksemi trívist, er alneyðugt at vit fáa viðtikið eina byggisamtykt, so gomul hús ikki verða tikin niður. Og tað eru fleiri grundir til at hesir bygningar verða varðveittir.

Bæði William Heinesen og Jørgen-Frantz Jacobsen settu Havnina og bókmentaliga heims-kortið við teirra lýsingum av fólki, og liv teirra í heimsins minsta høvudsstaði. Men teir settu eisini livandi og rámandi orð á teir fysisku karmar, sum eru baktjald í skaldsøgnum. Sostatt er av alstórum týðningi m.a. at varðveita gomlu pakkhúsini í Vágsbotni, húsini úti á Reyni og Skansan. Hesi gomlu bygningverk geva ikki bara samleika, men eru eisini við til at lokka fleiri útlendsk ferðafólk til okkara hugnaliga høvudsstað, enn vit helst geva okkum far um.

Tó er eisini umráðandi at varðveita og renovera nýggjari bygningar í miðbýnum frá t.d. 1950'unum og 1960'unum, tí teir eru við til at geva býnum og havnarfólki

samleika. Og sum eg áður havi ført fram, eiga vit harumframt at skapa meira liv og gleði í miðbýnum við at skapa møguleikar hjá fólki at búgva har. Forteytin fyri at miðbýur okkara kann gerast eitt slag av vakstrarhúsi fyri nýhugsan og kreativiteti er sjálvsagt at fólk sleppa búgva har og at tey sleppa nýta og uppliva hann - eisini í frítíðini.

Men fysisku karmarnir skulu verða teir røttu, og tí er av størsta týðningi at vit fáa gjørt byggisamtyktir, sum verja og verna um okkra høvudsstað sum skjótast.

At broyta byggisamtyktir og sum harvið eisini fara at skapa ein enn meira livandi miðbý, er sjálvsagt eisni ein fíggjarligur spurningur. Av somu orsök hevur núverandi býráð lagt upp til, at samalagt skulu upp til 5 millónir kr. av á fíggjarætlanini fyri 2013 til miðbýarætlanir. Harav eru 3 milliónir settar av til eina framtíðarætlan fyri Skálatrøð.

Les meira á www.levimork.com

neyvari grundarlag at taka støðu út frá og tryggja, at avvarðandi partar sleppa til orðanna. Hetta er fólkaraðisliga grundhugsanin aftan fyri hoyringar. At skunda ein 1. viðgerð ígjøgnum uttan avvarðandi partar eru hoyrdir, er greitt brot á alla vanliga siðvenju, og ilt er at síggja nakra sakliga grundgeving fyri, at hetta verður gjørt.

Samanumtikið

Kommunurnar kunna ikki góðtaka, at løgtingsins fíggjarlóg á hvørjum ári áleggur kommununum eykaútreiðslur, eins og týðandi

inntriv verða gjörd í kommunubúskapin, uttan at kommunurnar eru tiknar við uppá ráð, enn minni hoyrdar.

Kommunustýri í øllum landinum sita í hesum døgum og royna at fáa eina munagóða fíggjarætlan gjörda fyri komandi ár. Tað er sera hugstoytt og niðurbrótandi fyri virkishugin í kommununum, at landsstýrið á hvørjum ári órógvur hetta arbeiðið við at senda kommununum eykarokningar. Spakuliga men áhaldandi verður ár undan ári máa burtur av inntøkugrundarlagnum hjá kommunum.